

A moldvai északi csángó szótárhoz

WICHMANN GYÖRGYnek a CSÚRY BÁLINTTól és KANNISTO ARTURTól sajtó alá rendezett csángó szótára végén néhány lapnyi szöveg is van, közmondások, találós mesék és dalok. Ezekben vannak olyan szók is, melyek a szótárba nincsenek fölvéve. Mivel a moldvai csángók nyelvjárása nyelvtörténeti szempontból rendkívül fontos, érdemesnek tartom az alábbiakban közölni a szótárból hiányzó szókat. Megjegyzem, hogy könnyebb olvashatóság kedvéért átírtam őket a magyar nyelvjárási irodalomban használt jelölés szerint.

éfiu : *ugy szeretem éfiút, mind ez üli tyuk-fiút* : Ich liebe den Jüngling so wie der Habicht das Kükén (215. l. 22. dal). A szótárban a szó a következőképp szerepel: *éfiu*, *éfiu* 'jung'; *éfiun* 'in jungen Jahren'. Itt melléknévi, a szövegben főnévi jelentése van, s kiejtésben is eltér a két alak.

hanygyázó : *gyiő-fából koporszó, leveliből borító, z ágaiból legyező, gyükeriből hanygyázó* : Aus einem Nussbaum (ist) der Sarg, aus seinen Blättern die Decke, aus seinen Zweigen der Fliegenwedel, aus seinen Wurzeln der Schutz gegen Ameisen (212. l. 1. dal).

kemény-mog : *vékany ciérna, kemény mog* : dünner Faden, Kümmelsamen (214. l. 15. dal). A szótár közli Hétfaluból *kömiény*, *kömién* 'Kümmel' alakban. A *keménymag* elterjedt népetimológias alak, melybe a *kemény* melléknevet magyarázza a nyelvérvék bele.

lobbont, lobbontó : *tánygyér tóró, perpentő, minyika anytyi lobbontó* : Ein Teller mit Quark, die „Feige“, Antyi Minyika (d. h. der Penis), der in Flammen setzen kann (217. l., 36. d.); *perpentőt lehet meg-lobbontani* : man kann die Vulva in Flammen setzen (uo. 5. jegyz.). A szótárban csak *lobbon* 'auflodern, aufflammen'.

perpentő 'vulva' (217. l., 36. dal és 5. jegyz.).

prág : *még nem dobod e fédet e felső prághaz, aggyig nem látad meg ez alszót* : solange du nicht mit dem Kopf an den Türsturz schlägst, so lange siehst du nicht die Schwelle (209. l. 144. közm.).

tejesz-pui : *ha meg-iérem e szem-piért, akkor eszem tejesz-puit*. Wenn ich den St. Peterstag erlebe, werde ich schon „Milchmais“ essen (210. l. 172. közm.). Másutt *tejes kukorica* 'éretlen, gyenge, főzni vagy sütni való kukorica' (Komárom, Pápa). A Szamosháton *tejes* az éretlen, zsenés mag belseje, pl. a *málé* 'kukorica', a *búza*, a *dijó*, a *mogyoró*: tejszerű (Csúry). A Bereg megyei Vásárosnaményben *tejes* a tölgyfahasáb, ha van még benne életnedv (MNy. VI, 95).

tyuk-fiu 'Kükén' (215. l. 22. dal). A MTsz. *tikfi* alakban Nyugat-Magyarországról (Pozsony megyéből, a Csallóközből és Sopron megyéből) közli a csirke régi nevét.

BEKE ÖDÖN

TARTALOM

Cikkek

<i>Szabó T. Attila</i> : Az <i>Isztambul</i> -, illetőleg a <i>Malomba</i> -típusú helynévkölcsönzés kérdéséhez	3
<i>Kálmán Béla</i> : XVI. századi jobbágynéveinkhez	23
<i>Szépe György</i> : Néhány, a szinkron dialektológiával összefüggő kérdéstről	45
<i>Sulán Béla</i> : Adalékok az argó — különösen a közép-európai argó — szókincsének tanulmányozásához	59
<i>Papp István</i> : Megjegyzések egy magyar szócsalád történetéhez	79
<i>Pákozdi Endre</i> : Vésztői ragadványnevek	83
<i>Reuter Camillo</i> : Kárász helynevei	101
<i>Habovštiak Anton</i> : A <i>liace</i> 'gyeplő' és <i>lievč</i> 'lőcs' szó változatai a szlovák nyelv-járásokban	123
<i>Must Mari</i> : Az észti nyelvjáráskutatás az Észti Szocialista Szovjet Köztársaság Tudományos Akadémiáján	131
<i>Kovács István</i> : A szlovák néprnyelvkutatás eredményei	139

Megemlékezések, ismertetések, bírálatok

Csúry Bálint halálának 20. évfordulójára. <i>Nyirkos István</i>	147
Nyelv- és Irodalomtörténeti közlemények I—III. Ism. <i>Kálmán Béla</i>	150
Cercetări de Lingvistica III—IV. Ism. <i>Dombrovsky József</i>	155
Чичагов: Из истории русский имен, отчеств и фамилий. Ism. <i>Papp Ferenc</i>	160
K. Vilksuna: Oma nimi ja lapsen nimi. Ism. <i>A. Kövesi Magda</i>	163
Király Péter: Ismeretlen magyar glosszák. Ism. <i>Nyirkos István</i>	166
Deme László: A XVI. század végi nyelvi norma kérdéséhez. Ism. <i>Kálmán Béla</i>	168
Inczefi Géza: Szeged környékének földrajzi nevei. Ism. <i>Kálmán Béla</i>	171
C. Стойков: Унгарски заемки в банатския говор. Ism. <i>Pandur Julianna</i>	173

Nyelvjárási adatok

<i>Sulán Béla</i> : Martosi szövegek a népi gyógyászat köréből	178
<i>Kálmán Béla</i> : Halálokok a martosi anyakönyvben (1778—1820)	185
<i>Kovács István</i> : Szövegek Debrődről (Szlovákia)	187
<i>Beke Ödön</i> : A moldvai északi csángó szótárhoz	190

Résumés

<i>A. T. Szabó</i> : Über die Entlehnung von Ortsnamen von Typ <i>Istanbul</i> bzw. <i>Malomba</i>	21
<i>B. Kálmán</i> : Les noms de serfs au XVI siècle	42
<i>G. Szépe</i> : Some Remarks on Synchronic Dialectology	57
<i>B. Sulán</i> : Contributions au vocabulaire de l'argot de l'Europe Centrale	77
<i>I. Papp</i> : Zur Geschichte einer ungarischen Wortfamilie	81
<i>E. Pákozdi</i> : Beinamen aus der Gemeinde Vésztő	99
<i>C. Reuter</i> : Geographical Names of Kárász	122
<i>A. Habovštiak</i> : Названия слов <i>liace</i> 'возжа, повод' и <i>lievč</i> 'возовая тяга, люшня' в словацких диалектах.	129
<i>M. Must</i> : Estnische Dialektforschung in der Akademie der Wissenschaften der estnischen SSR	137
<i>I. Kovács</i> : Die Ergebnisse der slowakischen Mundartenforschung	145

Tankönyvkiadó Vállalat

A kiadásért felelős: Vágvölgyi Tibor igazgató

Kiadásra előkészítette: Varga Mihály

Műszaki vezető: Horváth János

Műszaki szerkesztő: Kormanik Béla

A kézirat nyomdába érkezett: 1961. március. Megjelenés: 1961. július

Példányszám: 600. Terjedelem: 17,75 (A/5) ív 4 ábra + 2 melléklet

Készült: monó szedéscről, íves magasnyomással

az MSZ 5501-54 és az MSZ 5602-55 szabvány szerint

1961.53145 — Akadémia Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

